

Virágvasárnap

A nagyhét első napja. Leggyakoribb neve: a *Küriaké tón baión* (görög), *Dominica palmarum* (latin), jelentése: a pálmaágak vasárnapja, mely az Úr Jézus jeruzsálemi bevonulására utal. Azokon a területeken, ahol nincs pálmafa, használatos a virágvasárnap név, mely zöldellő vagy virágzó, nálunk a legkorábban virágzó fűzfaágakra utal (barka, barkaszentelés). Ennek köszönhetően a szertartást nálunk barkaszentelésnek is nevezik.

A római liturgiában a X. században találkozunk a pálmaszentelés és a körmenet rendjével. Ezen a napon a hívők telehordták a templomot pálmákkal és összekötött ágakkal, ezeket megszentelték, s a zivatar, a villámcsapás és tűz ellen használták. Jézus számaron ülő alakját körülvezették a városon, miközben énekeltek, a szamarat megdobálták pálmaágakkal, amiket aztán mindenféle varázslás űzésére használtak. Használták rontás ellen, gyógyításra, mennydörgés vagy villámlás elhárítására.

Göcsejben az iskolás gyermekek a tanító vezetése mellett szombaton ünnepélyesen mentek a barkáért a közeli erdőbe vagy hegyre. Az ágakat másnap az oltárt környező falakhoz állították. Az ország nagyobb részében általában azt tartották, hogy a barkát nem szabad bevinni a szobába, mert akkor sok lesz a légy. Egercsehiben az istállóban a gerenda fölé tették, s amikor zörgött az ég, bedobták a tűzbe, és elégették. Számos helyen az eresz alá dugták, hogy megvédje a házat a villámcsapástól, tűzvésztől, jégesőtől. A szobába itt se vitték be, nehogy sok légy, rovar legyen a házban és a tojások „befulladjanak”. Gömörben a szentelt barkát a dögvész ellen használták, máshol a lovaknak adták, hogy jól menjenek. Szegeden egy-egy barkaszemet lenyeltek a hideglelés ellen. Baranyában a szentelt barkát kivitték a mezőre, s a föld négy sarkába egy-egy szálát tűztek, hogy az Isten oltalmazza meg a termést. Néhol a rokonok, jóbarátok sírjára is tűztek egy-egy barkaágot.

A szentelt barkának az állattartásban jósló, varázsló, rontás elleni hatékonyságot tulajdonítottak. Medvesalján, Egyházasbáston a gazdasszony megszámlolja, mert úgy hiszi, ahány szem van rajta, annyi kislibája lesz a tavaszon. Péterfalván (Gömör megye) rontás ellen szentelt barkával füstölték meg az ólak belsejét. Sándorfalván, Szeged környékén sertésvész ellen szentelt barkát tettek az ólküszöb alá. A földműveléssel kapcsolatosan is hatékonynak tartották. Tajtiban (Gömör megye) a kert földjébe tűzik le, hogy elűzze onnan a férgeket. Turán a virágvasárnapot megelőző héten virágot ültetnek, hogy szép virágjuk legyen. A virágvasárnapot megelőző hetet virághétnek nevezték sokfelé, és a névmágia miatt alkalmas időnek tartották a virágmagok vetésére.

„Virágvasárnap a templomban Rakacán a Szent Liturgia után barkát (bariskát, birkét) szentelnek. A szertartás után a hívek a megszentelt barkából egy-egy szálát kivisznek a temetőbe, és a sírokra tűzik. A szokást azzal magyarázzák, hogy a halottak is részesüljenek a közelgő húsvét örmében. A hazavitt szentelt barkát az ereszbe tűzik. Nagy időben néhány szál szentelt barkát vetnek a tűzre, hogy oszlassa szét a felhőket.”

A húsvéti ünnepkörben, így virágvasárnap is szokás volt, hogy a lányok – esetleg a legényekkel együtt – a tavasz behozatalának jelképeként zöld ágakkal, énekszóval vonultak végig a falu utcáin.

Virágvasárnaphoz két jellegzetes leányszokás kapcsolódott, de csak a magyar nyelvterület egy részén. Nyitra, Hont, Nógrád, Pest és Heves megye egyes községeiben gyakorolták a [kisz](#)
[ej´r´st, kiszehajt´st](#)
, és ennél is szűkebb területen, a Nyitra megyei Zoboralján ismerték, sőt néhol még gyakorolják a
[villőz´s](#)
szokását.

Református közösségekben mind a kiszehajtás, villőzés, mind a barkaszentelés valamint a hozzájuk kapcsolódó mágikus eljárások (rontás elleni védekezés, gyógyítás szentelményekkel), hiányoznak. Helyette az egyház a virágvasárnapi és nagyheti történetre hívják fel a figyelmet. Jézus bevonulása csodálatos esemény: virágokat, pálmaágakat hint elé a tömeg, ünneplik, királyként fogadják. Ez az öröm azonban szalmalángnak bizonyul, pár nap alatt a propaganda hatására megfordul a nép hangulata és nagypénteken már megfeszítik a Megváltót. Ez a lelkület minden emberre jellemző, ezért a református ember nem a hangos, külsőségekben megnyilvánuló ünneplést tartja szem előtt, hanem Jézus Krisztusra figyel, őt kívánja elkísérni a keresztségig. Ott kell minden hívő embernek letennie bűneit, és életét az Úrnak szentelni.

Virágvasárnapi barkaszentelés Komlósán a görög katolikus templomban (2018.03.25) Fotó: Köteles László

{phocagallery view=category|categoryid=62}

Irodalom:

Virágvasárnap

Írta: Benedek Csaba

2017. augusztus 18. péntek, 06:51 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 13:20

Bartha Elek: Szaltér olvasás Rakacán, In: Ünnepi kötet Szabó László tiszteletére (Ujváry Zoltán szerk.), Debrecen, 1999. 135-149.

Magyar Katolikus Lexikon: virágvasárnap:

<http://lexikon.katolikus.hu/V/vir%C3%A1gvas%C3%A1rnap.html>

Magyar Néprajzi Lexikon: virágvasárnap:

<http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/5-1391.html>

Magyar Néprajzi VII. Folklór 3. Népszokás, néphit, népi vallásosság:

<http://mek.niif.hu/02100/02152/html/07/110.html>

Joó Sándor igehirdetése:

<http://joosandor.hu/predikacio/1947-04/viragvasarnapi-lelkulet>

Lentulai Attila: Virágvasárnap:

<http://reformatus.hu/mutat/viragvasarnap2014/>

A Néprajzi Múzeum oldalán számos fotó található virágvasárnapról:

Virágvasárnap

Írta: Benedek Csaba

2017. augusztus 18. péntek, 06:51 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 13:20

<http://archiv.neprajz.hu/tartalom.php?menu2=602>